

Arkivverket
postmottak@arkivverket.no

Trondheim 25.03.2026

Sluttrapport for første prosjektår av *Privatarkiver ved Justismuseet – ordning, katalogisering og tilgjengeliggjøring*

[Ingress](#)

Dette prosjektet har vært et startpunkt for systematisk arbeid med privatarkivene til Justismuseet. Etter at prosjektet kom i gang, har Justismuseet sett behov for å videreføre arbeidet og har søkt – og fått innvilget – arkivutviklingsmidler til å fortsette arbeidet også i 2026. Så dette er i høyeste grad pågående arbeid selv om første prosjektår er slutført. Hovedprosjektperioden var fra primo mars – ultimo desember.

I løpet av første prosjektår har Justismuseet fått ordnet og registrert privatarkivmateriale, og har gjort seg mange viktige erfaringer om arbeid med slikt materiale. Og kanskje aller viktigst, på slutten av prosjektperioden fant vi en god ordning i samarbeid med IKA Trøndelag slik at materialet kan publiseres på Arkivportalen. På den måten kan disse arkivene inngå som kilder i en større «kunnskapsallmenning» og ikke bare være en godt skjult hemmelighet på et utilgjengelig museumsloft.

[Bakgrunn for prosjektet](#)

Privatarkivene som prosjektet omfatter, er etter organisasjoner og privatpersoner som har hatt sitt virke knyttet til håndhevelse av lov og rett. Alt er historiske/avsluttede arkiver, og alt er papirdokumenter med unntak av ett arkiv som også inneholder lydopptak på kassett. Noen av arkivene har havnet på Justismuseet sammen med større deponi som hovedsakelig har bestått av gjenstandsmateriale, mens andre arkiv har blitt gitt som frittstående donasjoner eller deponeringer, mye av dette er langt tilbake i tid. Justismuseet ble formelt stiftet i 2000, og fikk da overdratt flere samlinger fra blant annet flere lokale politimuseer med historie tilbake til forrige århundreskifte. Noen av samlingene inneholdt også til dels store mengder arkivmateriale.

Justismuseet avsluttet i 2025 et arkivavleveringsprosjekt i samarbeid med Arkivverket, hvor store mengder med arkivpliktig materiale fra 18- og 1900-tallet har blitt tilbakeført til Kriminalomsorgsdirektoratet og Politidirektoratet. Denne tilbakeføringen involverte mer enn et tonn med arkivmateriale og har bidratt til å gi bokstavelig talt bedre plass for arbeid med privatarkivene.

JUSTISMUSEET

Nasjonalt museum for
politi, rettsvesen og kriminalomsorg

Overordnet mål for prosjektet – å gjøre kilder til kunnskap tilgjengelig

Å formidle, og å bidra til at kunnskap skapes, er kjernen i Justismuseets samfunnsoppdrag. I privatarkivmaterialet finnes kilder til kunnskap og nye innfallsporter til formidling innenfor det feltet Justismuseet arbeider. Det var et overordnet mål for prosjektet å tilgjengeliggjøre materialet digitalt, men vi hadde ikke en fullstendig løsning for hvordan dette faktisk skulle skje da arbeidet ble igangsatt våren 2025.

Justismuseet hadde dialog med Asta i forbindelse med utviklingen av søknaden, men det var åpenbart at egen Asta-lisens for en arkivinstitusjon av Justismuseets størrelse, ikke var økonomisk realistisk. Kollegialdialog med Falstadsenteret var fruktbart i Justismuseets prosess, men etter litt «famling» var det gjennom dialog med ASTA og IKA Trøndelag vi kom fram til en løsning som gjør at Justismuseets privatarkiv nå vil bli publisert på arkivportalen.no gjennom IKA Trøndelags bruker *Privatarkiv i Trøndelag*. Justismuseet fører arkivene i en regneark-mal utviklet av Asta, som IKA Trøndelag så importerer. De første faktiske publiseringen kommer denne våren, men Justismuseet er allerede synlig som arkivinstitusjon på Arkivportalen.

Gjennomføring

De ulike privatarkivene var frem til prosjektet startet usortert, noen grovsortert, men ikke ordnet etter arkivfaglig standard og måtte derfor systematisk gjennomgå og registreres. Videre var materialet oppbevart i mapper som ikke var syrefrie, og det var avgjørende å få stoppet videre nedbrytning av materialet, ved for eksempel å få bort stifter og binders for å hindre/stoppe rust. Materialet i seg selv var overlevert i sin originale form fra arkivskaper og det var gjort ytterst lite med etter at det var pakket ned i pappesker.

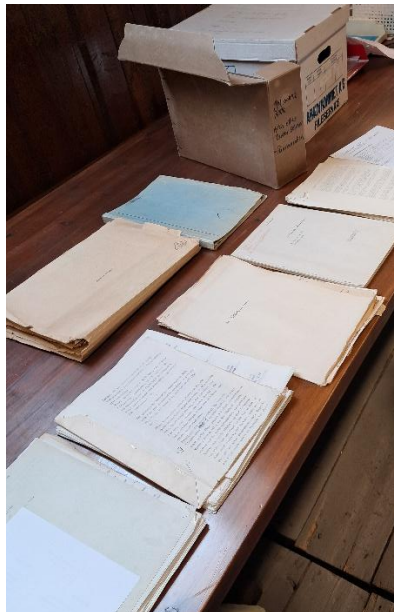
Erfaringer, utfordringer og gevinster

Det var flere utfordringer som Justismuseet stod overfor ved start, i og med at vi hadde svært begrenset oversikt over de aktuelle privatarkivene. En av dem var spørsmålet om hvorvidt museet selv skulle velge å forvalte arkivmaterialet eller om det eventuelt skulle leveres til en annen relevant arkivinstitusjon. Konklusjonen etter gjennomført første prosjektår er at alle de aktuelle arkivene er tematisk relevante for Justismuseets virke. Og det faktum at vi har kommet fram til en god løsning for digital publisering i samarbeid med IKA Trøndelag gjør det mest naturlig å videre forvalte disse arkivene selv. Prosessen med ordning og rydding av arkivmaterialet, har også bidratt til at det har blitt bedre plass til videre oppbevaring av arkivmaterialet i museets egne lokaler.

En annen utfordring vi støtte på var at det i ett av arkivene (privatarkiv etter advokat Reidar Selmer, forsvarer for Henry Rinnan) dukket opp spørsmål knyttet til vurderinger rundt innsyn. Men her har vi gått i dialog med Nasjonalarkivet for å få deres vurderinger. Noe av materialet ligger alt digitalt i landsviksoppgjørets arkiver, mens Selmers notater og korrespondanse nok er unikt for dette privatarkivet.

JUSTISMUSEET

Nasjonalt museum for
politi, rettsvesen og kriminalomsorg

Glimt fra prosjektarbeidet, alle foto Ida Kamilla Ruud

Andre erfaringer gjort i prosessen:

- Det er *finsorteringen* som tar mest tid, med vurdering av både arkivmaterialets historiske verdi for museet, men også forskningsverdi for publikum
- Noe av dette arkivmaterialet har en del krevende innhold. Et eksempel på dette er den såkalte «Rinnan-boksen», med informasjon om torturmetoder og lignende. Selv om dette er velkjent tematikk, kan det være en belastning å jobbe med slikt materiale, og det tok rett og slett lenger tid å komme gjennom dette. Å faktisk bearbeide det man har funnet av informasjon tar tid, og det beste er å ta gode pustepauser i møte med slikt detaljert materiale.

JUSTISMUSEET

Nasjonalt museum for
politi, rettsvesen og kriminalomsorg

Med arkivene ordnet, tilstrekkelig registrert og katalogisert i Arkivportalen er Justismuseet langt bedre rustet til å gi innsyn, formidle og ta vare på privatarkivene i et langtidsperspektiv i Justismuseets lokaler. Arbeidet har gitt kunnskap om arbeid med privatarkiv og om arkivenes innhold, og gitt Justismuseet mulighet til å utvikle og innarbeide rutiner for ordning og registrering av privatarkiv.

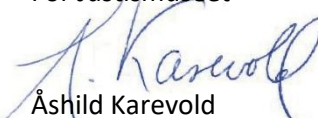
Erfaringene vi har gjort oss gjennom prosjektet gjør Justismuseet bedre rustet til å gå videre i arbeidet med øvrige uregistrerte privatarkiv. Prosjektet har bidratt til bedre plass i magasinrommene, enklere gjenfinning, bedre registreringer, historikk og arkivbeskrivelser. Dette gjør at privatarkivene kan brukes av både ansatte ved museet om ønskelig, men også en tilrettelegging for at det er mulig for besøkende å se på arkivmaterialet fysisk.

Økonomi

Regnskap er vedlagt. De eneste vesentlige avvik fra søknadsbudsjettet er at det i 2025 ikke lot seg gjøre å delta på det nasjonale Arkivmøtet, hvor deltakeravgift og reisekostnader var budsjettert. Deltakelse på regional privatarkivkonferanse hadde minimale reisekostnader og er ikke kostnadsført på prosjektet.

Justismuseet takker igjen for muligheten disse prosjektmidlene har gitt oss, og ser fram til det videre samarbeidet.

For Justismuseet

Åshild Karevold
Direktør

Hilde Haaverstad Olsø /s/
Samlingsforvalter

Ida Kamilla Ruud /s/
Arkivmedarbeider

Vedlegg: Regnskapsrapport, 1 side.